

MUINTEARAS

An Togra Oideachais Gaeltachta

Tá Muintearas, an Togra Oideachais Gaeltachta, bunaithe anois ó 1980. Is i gCeantar na nOileán i gConamara a bhí an togra lonnaithe agus ag feidhmiú ar dtús, ach tá imeachtaí an togra leathnaithe anois chuig ceantair eile i gConamara - Carna, Cill Chiaráin, Ros Muc, Camus, Corr na Móna, agus chuig Gaeltachtaí eile ar fud na tíre.

Tá Muintearas airgeadaithe ó Fundúireacht Bernard van Leer san Ollainn agus ó Údarás na Gaeltachta. Tá tograí ag Fundúireacht Van Leer i dtíortha ar fud an domhain. Sí aidhm na Fundúireachta an soláthar oideachais a fheabhsú sna ceantair ina bhfuil a guid tograí. Tá suim ar leith acu ról tuismitheoirí in oideachas a ngasúr a láidriú. Leanann Muintearas an fhealsúnacht seo sna scéimeanna éagsúla a reachtáileann siad. Togra taighde agus forbartha atá ann go bunúsach agus déantar iarracht na

scéimeanna a chur in oiriúint do riachtanais an cheantair, sa chás seo do riachtanais na Gaeltachta.

AR LEIC AN TEALLAIGH

Ceann de na scéimeanna is ea *"Ar Leic an Teallaigh"*. Is í seo an chéad scéim tacaíochta a bunaíodh riamh sa Ghaeltacht chun cúnamh a thabhairt do thuismitheoirí páistí réamhscoile i bhforbairt na bpáistí ar leic an teallaigh. Tá sé bunaithe ar chuairteanna baile. San áireamh sa scéim tá:

- * *Tacaíocht do thuismitheoirí sa bhaile*
- * *Oiliúint cuairteoirí baile*
- * *Forbairt scileanna tuismitheoir-eachta*
- * *Gníomhaíochtaí gasra*
- * *Leabharlann bréagán*

Tá an scéim seo ag feidhmiú i gConamara agus i gCorca Dhuibhne.

Tá Muintearas ag obair i gcomhar leis na bunscoileanna ó bunaíodh an togra agus thar na mblianta tá Scéim Tacaíochta forbartha chun teacht i dtír ar dheacrachtaí foghlama sna

scoileanna agus chun soláthar níos fearr d'ábhair a fheileann scoileanna beaga Gaeltachta a chur ar fáil. Déantar go leor de seo trí cheardlanna múinteoirí a thagann le chéile go rialta. I 1983 cheadaigh An Roinn Oideachais ceapachán múinteoirí feabhais chun oibriú i gcomhar le Muintearas i gCeantar na nOileán. Ó shin tá múinteoirí breise ceadaithe chun múineadh faoin Scéim Tacaíochta. Tá na múinteoirí seo ag obair i gceantair éagsúla i gConamara, i gCorca Dhuibhne agus i nGaoth Dobhair. Tá an Scéim Tacaíochta bunaithe go láidir ar an bhfealsúnacht go mbeadh comhoibriú idir an fhoireann scoile agus an baile. San áireamh sa scéim tá:

- * *Clár do leanaí le deacrachtaí foghlama*
- * *Múinteoirí agus tuismitheoirí i dtreís*
- * *Múinteoir tacaíochta mar eagraí*
- * *Ceardlanna múinteoirí*
- * *Cuairteanna baile*
- * *Forbairt ábhar tacaíochta*
- * *Scéim foghraíochta do léitheoir-*

eacht Ghaeilge

*** Caidreamh leis na Boird Sláinte.**

An bhliain seo caite d'fhoilsigh Muintearas **"Ag Réiteach i gComhair na Scoile"**. Scéim í seo a thugann tacaíocht do thuismitheoirí agus do mhúinteoirí páistí a ullmhú i gcomhair na scoile agus an ceangal idir an baile agus an scoil a neartú. Tá sé leagtha amach mar seo a leanas:

*** Sraith leabhrán roinnte i dtí chuid:**

- *Ag Gabháil ar Scoil*
- *Réamhléitheoireacht agus Réamhscríbhneoireacht*
- *Réamhuimhríocht*

*** Ábhar breise a réitíonn na thuismitheoirí féin i gceardlanna faoi threoir an mhúinteora.**

Le cabhair ón mBiúró Eorpach do Theangacha Neamhfhorleathana, tá scéim ríomhaireachta á reachtáil sna bunscoileanna. Thosaigh sé seo i gCeantar na nOileán agus tá sé leathnaithe anois chuig ceantair eile i gConamara. Mar chuid den scéim seo tá:

- * *Club Ríomhaireachta sna scoileanna.*
- * *Oiliúint do mhúinteoirí, do thuismitheoirí, do ghasúir agus don phobal i gcoitinne.*
- * *Seisiúin ríomhaireachta do theaghlaigh.*
- * *Forbairt bogábhar Gaeilge.*

Tá Muintearas an-ghníomhach i gCúrsaí Óige. I gcomhar le FÁS agus Coiste Gairmoideachais Chontae na Gaillimhe, reachtáiltear cúrsaí do dhaoine óga a thiteann amach as an scoilchóras go luath ach atá fós ró-óg le dul ag obair. Le cabhair deontais ón gCrannchur Náisiúnta, reachtáiltear Campaí Samhraidh, comórtais díospóireachta agus cúrsaí dramaíochta. I measc seirbhísí eile a chuireann an togra ar fáil, tá tacaíocht do Chlubanna Óige.

Le go mbeadh rath ar fhorbairt

pobail, tá sé riachtanach gníomhaíochtaí oideachasúla a bheith lárnach d'aon phlean áitiúil. Tá an fhealsúnacht seo préamhaithe i scéimeanna uilig an togra. I gcomhar le hÚdarás na Gaeltachta, le Roinn na Gaeltachta, le FÁS, le hOllscoil na Gaillimhe agus le hinstiúidí eile, chuir an togra scéimeanna éagsúla pobail ar fáil. Is uaidh seo a d'fhás Fiontar na nOileán chun forbairt Cheantar na nOileán a chur chun cinn. Ó thaithí Mhuintearais is gá do na heagraíochtaí stáit áiseanna oiliúna agus forbartha a chur ar fáil do choistí deonacha chun go mbeidh rath ar a gcuid oibre. I measc na ngníomhaíochtaí forbartha pobail eile a bhíonn ar bun ag an togra tá

*** Tacaíocht agus comhairle d'fhorbairt áitiúil.**

*** Oiliúint agus oideachas pobail.**

*** Scéimeanna fostaíochta sóisialta.**

*** Forbairt ionaid scoile agus pobail le cuidiú le forbairt pobail.**

*** Mná sa Phobal - oiliúint i dtreo páirtíochta i bhforbairt áitiúil.**

D'aithnigh an togra i gcónaí an tábhacht a bhí le caomhnú oidhreacht na bpobal áitiúil. Is de thoradh seo a bunaíodh **Coiste Oidhreacht na nOileán** i gCeantar na nOileán. Tá sár-obair déanta ag an gcoiste seo. Tá báilíúchán breá seanchais, stair áitiúil, grianghrafanna agus seandoiciméid curtha le chéile acu. Bíonn sé seo ar taispeántas sa gClúid i dTír an Fhia le linn an tsamhraidh. Foilsíonn an coiste féilire gach uile bhliain. Chomh maith leis sin reachtáileann siad comórtas pobail **"Fios Feasa"** bunaithe ar sheanchas agus ar shaíocht na háite. Musclaíonn sé suim sa chineál saol a bhí ag an dream a chuaigh romhainn. Is iontach mar a bhailítear tacaíocht le haghaidh an chineál seo oibre nuair a thosaítear air.

Aithníonn Muintearas go bhfuil sé an-tábhachtach don aos óg go mbeadh an t-eolas oidhreacht seo bailithe i ngach uile phobal agus go mbeadh fáil ar an eolas ag gach uile dhuine.

Braitheann slánú na Gaeilge agus na Gaeltachta go mór ar aos óg na Gaeltachta agus ar an tacaíocht a thugann thuismitheoirí, múinteoirí agus an pobal i gcoitinne dóibh agus ar an mórchúis a chothaíonn siad iontú ina n-oidhreacht agus ina gcultúr féin. Is í aidhm an togra an timpeallacht a chruthú le cuidiú leis an athnuachan cultúrtha seo atá chomh riachtanach do bhuanadas na Gaeltachta. Tá sé fíor-thábhachtach d'fhorbairt pobail go mbeadh thuismitheoirí páirteach in oideachas a gcuid clainne ón lá a saolaítear iad. Tá gá le córas ilgnéitheach forbartha oideachais, oiliúna, eacnamaíochta agus sóisialta chun na pobail Ghaeltachta a chaomhnú. Tá cúnamh agus tacaíocht na n-eagraíochtaí stáit cuí ag teastáil freisin. Tá go leor de scéimeanna Mhuintearais ag teacht le moltaí i dtuarascála éagsúla, Tuarascáil an Chomhchoiste um Oideachas sa Ghaeltacht agus an Tuarascáil Athbhreithnithe ar Oideachas Bunscoile san áireamh. Tríd an togra, tá deis ag Údarás na Gaeltachta, ag Roinn na Gaeltachta agus ag An Roinn Oideachais a gcuid moltaí a chur i bhfeidhm.

In achar an-ghairid, tá dul chun cinn nach beag déanta ag an togra seo. Tá go leor le déanamh fós. I gcomparáid leis an méid iomlán a chaitheann an Rialtas ar an nGaeilge is beag a chosnaíonn an togra suimiúil seo. Mar chéadadán den fháisnéis oideachais, ní fiú trácht ar chaiteachas an togra. Bíonn súil ag Fundúireacht Bernard Van Leer go nglacfaidh an stáit cúram ar thorthaí fiúntacha a gcuid tograí. Tá todhchaí an togra seo mar sin ag brath ar thacaíocht an stáit.

Le gach dea ghuí ó

Tigh Chadhain

Cill Chiaráin

**Siopa Grósaera
& Beár**

Siopa Glasraí & Torthaí An Spidéal

Na Torthaí & Glasraí is fearr ar an
gcostas is ísle.
Seachadtha saor in aisce go háitiúil

091-83369 - Leonona O'Neill